ըմբռնումին մէջ անհրաժեշտ պայմանն է երջանիկ ապրելու, եւ կեանքը կապուած է պայմանագրական օրէնքներու, ընկերային սկզբունքներու եւ բարոյականի:

Ո՞ւրքան է այս գործին մէջ գրականութեան բաժինը: Ըստ իս լայն բաժին մը կայ: Արդարեւ հեղինակը ունի կարողութիւն պատկերացնելու դէպքեր, նկարագիրներ, տալ միջավայրի եւ մանաւանդ հոգեկան ապրումներու ու մտայնութեանց վերլուծական պատկերներ: Ժիրայր վեր հանուած դէմք մըն է, կատարելապէս ներկայացուած իր հիւանդագին կազմին եւ էութեան մէջ: Արտայայտութիւնը ընթացիկ է եւ քաղուկ, քիչ անգամ գաղափարներու կրկնութեամբ ծանրացած: Փիլիսոփայական խորք դնելու ճիգը՝ գրեթէ յաջողագէս կատարուած: Նը-կարագրելու մէջ աշխուժութիւն, տեսարանէ տեսարան անցքերը բնականօրէն կապուած են իրարու, առանց անբնականութիւններ ստեղծելու: Սլա՞ցք, երեւակայութի՞ւն: Կայ այնքան՝ որ տանելի ըլլայ գործին մէջ: Գեղեցիկ է այն մասը, ուր ցնորքը կը խօսեցնէ, հոգեկան դառնութիւնները, տագնապները անձնաւորուածի պէս կ'անցնին մեր առջեւէն, եւ որոնցմով իր գործը կ'առնէ ջերմութիւն, գրական ուժգնութիւն:

Լուսիկ, կը թուի, եթէ կեղծանուն մը չէ, գրագիտուհիի մը անուն ըլլալ: Կը խոստովանինք որ անծանօթ է մեզի հեղինակը, կը փափաքէինք աւելի լայն տեղեկութիւններ ունենալ եւ հաղորդել դանոնք մեր ընթերցողներուն ալ: Եթէ երբեք այս տողերը իյնան Թեւածող մրուտիեր-ու հեղինակի աչքին, կը խնդրէինք որ գոհացում տար մեզի թղթակցութեամբ մը իր անցեալին եւ ներկային շուրջ:

Հ. Մ. ՃԱՆԱՇԵԱՆ

«ՎԱՆՕ ԽՕՋԱԲԷԳԵԱՆ» – Արամ Երեմեանի, 1956 թ., Վենետիկ – Ս. Ղազար:

Տաղանդաւոր նկարիչ Վանո Խօջաբէգեանի ստեղծագործութիւններն իրենց ազգագրական – կենցաղային բովանդակութեամբ եւ գեղարուեստական բարձր արժանիքներով հայ նկարչութեան պատմութեան մէջ ուրոյն տեղ են գրաւում եւ հանդիսանում են հայ գրաֆիկ նկարչական արուեստի ամենաուշագրաւ էջերից մէկը:

Խօջաբէգեանի անուան հետ կապուած է ռէալիստական արուեստի եւ կենցաղային գծանկարչութեան զարգացման մի նոր շրջանը: Չնայած այդ երեւոյթին, Վանոյի ստեղծագործական արուեստի մասին անցեալի հայ մամուլում պատահական նիւթեր են լոյս տեսել եւ մինչեւ օրս էլ դեռ հրապարակի վրայ չունենք առանձին հատորով տպագրուած դիտական մի լուրջ ուսումնասիրութիւն, որը գոնէ հիմնական գծերով լուսաբանէ առաջնակարգ գրաֆիկ-նկարչի կեանքի գլխաւոր դէպքերը եւ նրա արուեստի էական յատկանիշները:

Այդ տեսակէտից ահա առանձին ուշադրութեան արժանի է վաստակաւոր բանասէր-քննադատ եւ գեղարուեստագէտ Արամ Երեմեանի «Վանո Խօջաբէգեան» խորագրով գեղարուեստական արժէքաւոր ալբոմը, որի տպագրական արուեստը պատիւ է բերում Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան տպարանին:

Վաստակաւոր բանասէրն երկար տարիներ ուսումնասիրել է տաղանդաւոր նկարչի կեանքն ու նրա արուեստի էական առանձնայատկութիւնները եւ խորապէս տիրապետել է իր նիւթին: Այդ է պատճառը որ ալբոմի առաջին մասի բովանդակութիւնը ճիշտ ցայտուն գաղափար է տալիս նկարչի պայծառ կերպարի եւ նրա գծանկարչութեան ձեւակերպումների եւ զարգացման պատմութեան մասին, որոնք հիմնաւորուած են փաստական տեւալներով:

Կայ եւ հիմնականը: Յարգելի բանասէրն իր վերլուծութեան մէջ կանգ է առել տաղանդաւոր նկարչի ո՛չ միայն կեանքի պատմութեան, այլ եւ նրա արուեստի էութեան վրայ: Նոյնիսկ արձանագրել է բանասիրական մանրամասնութիւններ, ընդգծելով, թէ Վանոն հասարակական ո՞ր խաւի նկարիչն է, ո՞րտեղ են գտնուում նրա գծանկարները. վերլուծել է նաեւ նկարչի մի շարք նկարների բովանդակութիւնը եւ բացատրել է նկարների հասարակական նշանակութիւնը: Պր. Երեմեանը տաղանդաւոր նկարչին գնահատել է եւ արժէքաւորել իր էական յատկանիշներով, մի արուեստագէտ, որը մեծ դեր է խաղացել հայ գրաֆիկ նկարչութեան զարգացման գործում:

Ալբոմի գեղարուեստական տպաւորութեանն առանձին փայլ ու երանգ են տալիս 48 գծանկարները, որոնք ո՛չ միայն գրաֆիկ նկարչութեան թանկագին աւանդ են, այլեւ ձեզ ցայտուն գաղափար են տալիս Խօջաբէգեանի նկարչական արուեստի խորութեան եւ նրբութեան մասին: Այդ նկարները, բացի նկարչական արժէքից, ունին նաեւ ազգագրական-կենցաղային նշանակութիւն:

Երեմեանը ճիշտ բացատրութիւններով լուսաբանել է Վանոյի արուեստի էական առանձնայատկութիւնները, համեմատական գիծ անցկացնելով Սունդուկեան «Պէկ պէս»-ի կենդանի տիպերի եւ Նար-Դոսի պատմուածքներում պատկերուող հասարակական կերպարների հետ:

Ալբոմի արժանիքներից մէկը համարում ենք ա՛յն, որ Երեմեանը հանդամանօրէն լուսաբանել է նաեւ նկարչի երգիծական յատկանիշը, որը Վանոյի գծանկարներին առանձին գրաւչութիւն է տալիս: Առհասարակ, Երեմեանը Խօջաբէգեանի ստեղծագործութեան գլխաւոր բնորոշ գիծը համարելով ռէալիզմը, ցոյց է տուել նրա նկարչական մեծութիւնը:

Ալբոմի մի այլ առաւելութիւնը գեղեցիկ տպագրութիւնն է, ընտիր թղթի վրայ, 48 գեղանկարներով, որոնք ձեզ գեղեցկի ճաշակ են ներշնչում եւ խոր տպաւորութիւն թողնում ձեր հոգու վրայ: Եւ դա շնորհիւ Վենետիկի Մխիթարեան Միաբանութեան տպարանի, որ հայկական լաւագոյն տպագրութեան փառքն է վայելում:

Այս բոլորից յետոյ եզրափակենք – լուրջ ուսումնասիրութիւն եւ վերլուծութիւն, ընտիր թուղթ, մաքուր տպագրութիւն, գեղեցիկ տպագրութեամբ գեղարուեստական մի շքեղ հրատարակութիւն է, որն ամէն մի հայի սեղանի վրայ կարող է պատուաւոր տեղ գրաւել: Ահա թէ ինչո՛ւ սրտագին յանձնարարում ենք բոլոր հայ գեղարուեստասէրներին:

Նիս Հ. ԳԱՐԱՅԵԱՆ

ԾԱՆՕԹ. ԽՄԲ. — Փափաքելի էր որ յարգոյ յօդուածագիրը թօթափէր օտար բառերը, ինչպէս գրաֆիկ, ռէալիստ, ռէալիզմ, ալբոմ:

© National Library of Armenia